

Filozófia

Ananda Coomaraswamy: Hinduizmus és buddhizmus

„A Szentírás mindig újra arra biztat, hogy az ember szabaduljon meg önmagától. Mert amennyire szabad vagy önmagadtól, annyira vagy önmagad ura, és amennyire önmagad ura vagy, annyira vagy önmagadé, s amennyire önmagadé vagy, annyira a tiéd Isten és minden, amit valaha is teremtett.” Ritka az olyan keleti vallásokkal foglalkozó munka, amely, mint ez esetben, Eckhart Mestertől származó idézetet választ mottójául. Ennek egyik oka valószínűleg abban keresendő, hogy igen kevesen vannak mindazon tudás és szellemi képesség birtokában, ami megengedi, hogy ezt haszonnal, s veszélytelenül megtehessek. Ananda Coomaraswamy mindenképpen egyike e keveseknek. Születésétől fogva (anyja keresztény, európai, apja buddhista, szingaléz) mindkét kultúrkörben otthonos, s életének hetven éve során kiemelkedő értékű művészettörténeti munkássága mellett, ezzel összefonódva korunk legjelentősebb vallás- és mítoszkatatói közé kerül. Több ezer oldalnyi életművéből először jelenik meg magyar nyelvű válogatás. E karcsú kötet gondos kiválasztásának köszönhetően, híven tükrözi Coomaraswamy utolsó, kizárólag vallásfilozófiai kérdésekre össz-

pontosító életrajzának fő célkitűzését. Szintézis létrehozására törekszik, alapvető azonosságok kimutatására nem csupán a buddhizmus és a hinduizmus, hanem e kettő és a kereszténység között is. A hinduizmust, vagy más néven bráhmanizmust a buddhizmussal egyetemben a „*philosophia perennis*”, az „örök bölcsesség” megjelenési formáiként tekinti, szakítva ily módon nem kevés, főként európai szerző nézetével.

A megszokott történeti módszert félrevezetőként elvetve megközelítésével a hamisítatlan ind tradícióhoz ragaszkodik. Ortodox módszernek megfelelően valamennyi állítását pontosan megjelölt eredeti forrással támasztja alá: szanszkrit szent iratokra, keresztény bölcselőkre hivatkozva. Az indiai vallásos, misztikus irodalom egészének feldolgozása természetesen lehetetlen az adott keretek között, így a Bhagavad Gitá, a hindu vallás fókuszpontja, valamint Buddha beszédei kerülnek a könyv középpontjába. A keleti tanításokat a keresztény szerzők közül elsősorban az Evangelisták, Eckhart Mester és Szent Bonaventura írásaival állítja párhuzamba, ám fejtegetéseiben figyelme jóval régebbi, platonikus szövegekre is kiterjed. A tanulmány sorra cáfolja mindazokat a tévhiteket, melyek a buddhizmussal és hinduizmussal kapcsolatban elterjedtek (nem utolsósorban a mostanában hazánkban is egyre inkább teret nyerő „népszerűsítő irodalom” áldatlan közreműködése révén), bár nem ebben áll legfőbb törekvése. Coomaraswamy azt a „Bölcsességet” kísérli meg elénk tárni, amely, Szt. Ágostonnal szólva „nem keletkezik, hanem olyan, mint volt, és olyan is marad örökké.” (*Európa*)

Szűcs Tamás

Irodalom

Ottlik Géza: Valencia-rejtély

Az irodalomnak vannak alaphelyzetei. Az egyik ilyen: két ember ül és beszélget. Vagy egyszerűen: kettő beszélgetnek. Az egyik: Kirketerp kapitány, a másik: Maandygaard altengernagy. A harmadik a televízió. Honfitársuk, Andersen kisasszony nagyszerű idővel került meglepetésre a döntőbe, érte szorítanak.

Valaha pompás hajóraj tulajdonosa volt a két kiérdemesült tengerész. Ám húsz évvel ezelőtt — vagy ha nem húsz, talán harminc, tény, hogy megtörtént — mindkettejük hajóit „elvették”. Ivo Maandygaard egész flottát vesztett. Aztán évek múltak, s ők „szárazra vetve” viselték az esztendőket terhét. Miből éltek, hogyan vészték át a hajóraj nélküli éveket, nem tudhatjuk. Csak sejtjük. Fel kell lapozni Ivo Maandygaard Mándy Iván álneven írt könyvét, az *Előadók és társszerzőket*. Vagy Ottlik kötetének egy másik írását, melyben az ötvenes évekre emlékeznek, a legendás „asztalra”, amelynek közelségében időnként buzugó újságotvasó urak tűntek fel.